

บทคัดย่อ

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีปรัชญาที่แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ คือ เน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ เนื่องจากยังมีเด็กและเยาวชนบางประเภทที่ยังไม่สมควรจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำผิด และถูกตัดออกจากสังคม เช่น ผู้ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก หรือความผิดที่ไม่ร้ายแรง หรือเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านั้น สามารถที่จะแก้ไขให้กลับคืนสู่สังคมได้ง่าย

การดำเนินคดีอาญา และการควบคุมหรือกักตัวเด็กไว้ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก ควรจะนำมาใช้อย่างจำกัดเฉพาะกับเด็กและเยาวชน ที่ไม่สามารถจะแก้ไขฟื้นฟูโดยการใช้อนุเคราะห์อย่างอื่นแล้วเท่านั้น การดำเนินคดีอาญากับเด็ก และเยาวชน ซึ่งเป็นผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นต้องถูกควบคุมร่วมกับเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจเป็นผลให้เกิดตราบาปและพัฒนาการที่รุนแรงยากแก่การแก้ไขฟื้นฟู อีกทั้งยังก่อให้เกิดการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี และยังนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย ทางด้านผู้เสียหายเองหากต้องการให้มีการชดเชยค่าเสียหายก็จะต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งอีก ซึ่งต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอีก ทั้งยังเป็นกระบวนการที่ดำเนินการแบบเผชิญหน้า และสร้างความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างคู่ความอีกด้วย

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่างก็มีวิธีการหันเหคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาด้วยการนำใช้การประชุมกลุ่มครอบครัว หรือ การไกล่เกลี่ยคดีที่เด็กก่อขึ้นซึ่งจุดประสงค์เพื่อมุ่งแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดีและสามารถดำรงชีวิตในสังคมต่อไป แต่รูปแบบและวิธีการแก้ไขนั้นแต่ละประเทศก็มีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพสังคมของประเทศตน โดยเมื่อศึกษาแล้วเห็นว่ามี ความแตกต่างกัน ดังนี้

ประเภทความผิดที่นำมาแก้ไขด้วยการไกล่เกลี่ยของประเทศไทยเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ในขณะที่กฎหมายลาวไม่เกิน 3 ปี ในส่วนของอายุในความรับผิดชอบอาญาของเด็กทั้งสองประเทศก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือประเทศไทยกำหนด 10 ปี ในขณะที่ประเทศลาวกำหนดไว้ที่ 15 ปี ดังนั้น จะเห็นว่าเกณฑ์อายุในความรับผิดชอบอาญา ของไทยต่ำกว่าของประเทศลาว แต่ในส่วนของประเภทคดีที่จะนำมาไกล่เกลี่ยนั้น ประเทศไทยมีความยืดหยุ่นมากกว่า

อนึ่ง กระบวนการในการเข้าสู่การไกล่เกลี่ยของไทยเริ่มขึ้นเมื่อเด็กที่กระทำความผิด ได้ถูกจับกุมโดยตำรวจแล้วส่งไปสถานพินิจเพื่อให้ผู้อำนวยการสถานพินิจใช้ดุลพินิจว่าจะ ดำเนินคดีตามกฎหมายหรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กโดยจัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวตาม มาตรา 63 แล้วสรุปสำนวนส่งให้อัยการสั่งไม่ฟ้องต่อไป แต่สำหรับของลวามีอยู่สองทางคือ หาก คดีเด็กเกิดขึ้นที่บ้านโดยไม่มีการจับกุมกระบวนการไกล่เกลี่ยก็จะมีขึ้นที่บ้านโดยคณะไกล่เกลี่ย ของบ้าน หากมีการจับกุมเด็กโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือคดีอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการ การ ไกล่เกลี่ยก็จะมีขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคดี หรือส่งคดีกลับไปไกล่เกลี่ยอยู่ชั้นบ้านก็ได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการหันเหคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาของลวามีกระบวนการกลั่นกรองการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากกว่าประเทศไทย

นอกจากนี้ ในส่วนของผู้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยตามกฎหมายของไทย ได้แก่ บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองของเด็กที่กระทำความผิด และของผู้เสียหายในกรณีและผู้เสียหายยังเป็นเด็ก นอกจากนั้นก็ยังประกอบด้วย ตัวแทนที่มาจากสหวิชาชีพ โดยการไกล่เกลี่ยจะจัดให้มีขึ้นในสถาน พินิจ ในขณะที่ผู้เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยของประเทศลาวนั้น หากการไกล่เกลี่ยดำเนินอยู่ชั้นบ้าน นอกจากคู่กรณี บิดามารดาและผู้เข้าร่วมอื่นๆ แล้ว ยังต้องมีตัวแทนองค์กรจัดตั้งของสังคม หรือ เรียกว่า หน่วยงานดูแลความประพฤติอยู่ในบ้าน อันได้แก่ตัวแทนของสตรี สภาผู้เฒ่า และ วิทยุหนุ่ม ของบ้านเข้าร่วมด้วย ซึ่งเหตุผลที่กำหนดเช่นนี้เนื่องจากวิถีชีวิตในการดำรงชีวิตของคนลาวมีความ เชื้อพึ่ง เคารพ และนับถือคนที่อาวุโส ที่มีบทบาทอยู่ในชุมชนนั้นและเด็กที่กระทำความผิดเหล่านั้น ก็คือบุตรหลานของคนในชุมชนนั่นเอง ซึ่งปัจจัยนี้เป็นพื้นฐานของความเข้มแข็งอยู่ในชุมชนของ ลาวที่ทำให้การแก้ไขคดีเด็กที่กระทำความผิดอาญาสำเร็จ ซึ่งตามกฎหมายของไทยการไกล่เกลี่ย จะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายคือเด็กที่กระทำความผิดและผู้ที่มีความเสียหายสมัครใจ เข้าร่วมการประชุม ในขณะที่กระบวนการไกล่เกลี่ยของลาวจะมีขึ้นได้โดยการเข้าร่วมของคณะไกล่ เกลี่ยซึ่งผู้เสียหายที่ได้รับการแจ้งให้ทราบแล้วนั้นจะเข้าร่วมหรือไม่ก็ไม่ใช่สาระสำคัญ เพราะ เหตุผลหลักในการจัดให้มีการประชุมไกล่เกลี่ยก็เพื่อทำการอบรมเด็กที่กระทำความผิดให้สำนึกถึง ความผิดและยอมปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงการประพฤติไปในทางที่ดีเป็นสำคัญ หาก ผู้เสียหายที่ได้รับแจ้งไม่เข้าร่วม การประชุมก็มีสิทธิเสนอเรียกร้องได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ ค่าเสียหายเท่านั้น

อนึ่ง กระบวนการการไกล่เกลี่ยของไทยจะยุติลงได้ด้วยการตกลงของคู่กรณีทั้งสอง ฝ่าย แต่สำหรับกฎหมายลาวแล้วการไกล่เกลี่ยจะยุติได้จากสองกรณีคือ หากผู้เสียหายไม่เข้าร่วม ในที่ประชุมการไกล่เกลี่ยจะยุติลงด้วยการตกลงระหว่างคณะไกล่เกลี่ยกับเด็กที่กระทำความผิดโดย

สัญญาว่าจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งถือว่าเป็นกานตกลงทางอาญา ถ้าหากผู้เสียหายเข้าร่วม นอกจากเด็กจะตกลงกับคณะไกล่เกลี่ยแล้ว ยังต้องตกลงคดีใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายอีกด้วย ถ้าหากไม่สามารถตกลงกันได้ก็ให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องได้เฉพาะในส่วนขอค่าเสียหายเท่านั้น ซึ่งตามกฎหมายลาวบุคคลทั่วไปไม่มีสิทธิยื่นฟ้องคดีอาญาโดยตรงต่อศาลได้ อีกอย่างหนึ่งผลของการไกล่เกลี่ยก็เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างมากซึ่งในกรณีของประเทศไทย หากการไกล่เกลี่ยสามารถตกลงกันได้ผู้อำนวยการสถานพินิจก็จะสรุปส่งสำนวนคดีไปให้อัยการเพื่อเสนอสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น แต่ถ้าหากตกลงได้แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามผลของการไกล่เกลี่ยนั้นหรือปฏิบัติไม่ครบโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือกระทำผิดซ้ำในระหว่างการรับการแก้ไขก็ให้ยุติการดำเนินการตามมาตรา 63 แล้วดำเนินคดีตามปกติต่อไป ในส่วนของกฎหมายลาว หากได้ตกลงตามการไกล่เกลี่ยแล้วก็ถือว่าการดำเนินคดีอาญาลิ้นสุดลงและไม่สามารถนำมาฟ้องได้เว้นแต่จะเป็นการกระทำผิดครั้งใหม่และในส่วนของ การปฏิบัติผลของการไกล่เกลี่ยนั้นหากเด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ให้เรียกเด็กนั้นมาสอบถามหรือหาวิธีทางออกอีกครั้งหนึ่งแต่ไม่สามารถนำเอาคดีนี้กลับไปดำเนินตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติได้

โดยสรุป ถึงแม้ว่ากระบวนการยุติธรรมของทั้งสองประเทศจะมีความคล้าย และ มีข้อแตกต่างหลายประการดังที่ผู้ศึกษาได้สรุปมาแล้วนั้น แต่ทั้งสองประเทศก็ได้ยึดหลักสากลในการดำเนินการกับเด็กที่กระทำความผิดกล่าวคือในขณะที่การพัฒนาของกฎหมายไทยได้เปลี่ยนแนวความคิดจากการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาเป็นการแก้ไขฟื้นฟูโดยการกักและอบรมในสถานพินิจ ส่วนการพัฒนาระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวการปฏิรูปการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยเปลี่ยนรูปแบบจากการลงโทษมาเป็นการแก้ไขฟื้นฟูโดยชุมชน โดยให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยตรง ทั้งนี้เนื่องมาจากสังคมประเทศลาวมองว่า การแก้ไขฟื้นฟูนั้นจะเน้นไปทางการศึกษาสาเหตุของที่เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งอาจเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู และการเอาใจใส่ของครอบครัวโดยตรง ซึ่งต่างจากมุมมองของนักกฎหมายในประเทศไทยที่มองว่าปัญหาดังกล่าวเป็นความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยมองข้ามบทบาทของครอบครัวไป ซึ่งแนวทางในการพัฒนาระบบการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน โดยวิธีการในการหันเหเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมตามกระแสหลักที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเพียง “ทางเลือก” สำหรับนำมาใช้ในการแก้ไขและฟื้นฟูการกระทำความผิดของเด็กเพียงบางกลุ่มก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบเป็นทางการเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเสนอให้นำเอาวิธีการใกล้เคียงของประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว มาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชนของ
ประเทศไทย ทั้งนี้ สมควรให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่มีมาในประเศลาวอย่างละเอียด
ลึกซึ้งอีกครั้งหนึ่งก่อนการศึกษาถึงความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้ในประเทศไทยต่อไป

Abstract

Criminal justice system of child and delinquent has different philosophy. It differs from Criminal justice system of adult. It emphasizes on rehabilitation instead of punishment. By the reason that juveniles and delinquents do not deserve to be branded as criminal and casted off from the community for example, juvenile delinquent commits a crime for the first time or misdemeanor offences, committed by petty offences or negligence offences. The juvenile delinquent who commit these offences can be rehabilitated and easily return to the community.

Criminal proceeding and restrained or detained the juvenile delinquent in the remand home and child protection should not only be applied with juvenile and delinquent who can not be rehabilitated by other measures.

Criminal proceeding against juvenile delinquent in Thailand is to confine juvenile delinquents together in the remand home. The system brands them, makes it more difficult to rehabilitate them and transfers the criminal behaviors. It is against the objective of rehabilitation and to return juvenile delinquent to the community. On the contrary, it leads them to commit a crime again. In case injured person demand compensation. He has to file a lawsuit in the civil case which is a waste of time. The expense in civil proceeding including the confrontation clause creates hostility between parties.

Kingdom of Thailand and Lao People's Democratic Republic have the same solution which is to use the family conference or mediation. Especially for juvenile delinquent, the government has an objective to rehabilitate juvenile delinquent and to return them to the community. However, the pattern and the correction in each country are different from one another. It depends on the context of each country. The differences are as follows:

The offences which has less than five years imprisonment will be solved by mediation of Thailand. While Laos law must have less than three years imprisonment. In the part of juvenile delinquent's age still has the different in both countries. Thailand provides that the age of the offender must be less than 10 years old. While, Laos

provides that the age of the offender must be less than 15 years old. Therefore, the part of age, Thailand has lower age range than Laos but in the part of character of the case, Thailand has more flexibility.

The mediation process of Thailand starts when the juvenile is arrested by the police. Then, they will be sent to remand home.

The director of remand home will use his discretion to decide whether to prosecute the juvenile delinquent by the law or by family group conference pursuant to section 63. Then, he will send the report to the public prosecutor for issue a non-prosecution order. While, Laos has two options which are as follow: in case the incident takes place at village without taking the offender in custody. The mediation will take place at the village by the board of the village. In case the arrest is taken place by police officer or it is in the responsibility of the public prosecutor, the mediation will be held by officer in charge or the case will be sent back to the village mediation. Therefore, the alternative process which keeps the juvenile delinquent out from the criminal justice system gives more consideration than Thai justice system.

In additions, the participators in the mediation pursuant to Thai law are as follows: father, mother, parents of the juvenile delinquent who commit a crime and injured person in case of underage victim, agent from the many occupations, the mediation will be arranged in the remand home. While, in Laos, if the mediation takes place in village, other than offender, victim, father, mother and other participators, There will be agents from the social organization or agents who take care of the behavior in the village such as the agent of the female group, the elder council and the young group of the village. Those people have to participate in the mediation because the way of life of Laos people believes, respect and obey the elders and people who play important role in the community. The juvenile who commits a crime is one of their members of the community. These fundamental factors are the strength of Laos's community which correct and rehabilitate juvenile delinquent.

In Thai law, the mediation will take place when the both parties (offender and injured person) willingly agree to attend the group conference. While in Laotian

mediation will be held by the participation of the board of mediation who notifies the injured person. Whether they will attend the conference is not important because the main reason in holding the mediation conference is to discipline the juvenile delinquent to be remorse and agree to alter their behaviors into the good ways. If the injured person who is notified does not attend the conference, the board of the mediation may only award the compensation.

The mediation process of Thailand will be ended with the agreement of both sides. For Laotian law, the mediation will be ended by two alternative ways. If injured person does not participate with the mediation conference, the mediation will be ended by the agreement between the board of mediation and the offender. The offender promises to change their behavior. The promise is considered to be agreement in the criminal justice system. If the injured person attends the conference, the juvenile delinquent has to make a promise with the board of mediation and agree to pay the compensation to the injured person. If the agreement can not be made, the injured person can only file a motion about compensation. According to Laotian law, people do not have the right to directly file the criminal lawsuit to the court. In Thailand, the mediation result is important key. If the mediation can be made, the director remand home will send the case to the public prosecutor for issue a non- prosecution order. If the agreement can not be made with the mediation process or unable to fulfill the agreement without probable cause or commit a crime again during the rehabilitation, the process will end pursuant to section 63 and the regular process will take place. In the part of Laotian law, if the agreement is made, the criminal liability is extinguished. The criminal case can not be filed again unless it is the new case. In the following an agreement, if the juvenile can not fulfill his agreement, the juvenile will be questioned or find other solutions. However, the case can not be brought to the criminal justice system.

In brief, as mention above, the criminal justice system in both countries have several similarities and the differences.

However, both countries adopt the universal principles concerning proceeding the criminal case to the juvenile delinquent. While the development of Thai

law change the idea from punishing the juvenile delinquent to rehabilitating them in the remand home. The development of Laotian law has changed the way of treating the juvenile delinquent from punishment to rehabilitate by community. The family will directly take part of the rehabilitation. By the reason that Laos considers the rehabilitation should be emphasized on the cause of the diverse behaviors which is the way of upbringing the child and taking care of the child. It is different from Thai lawyer's perspective. They see that the aforesaid problem is defective of the system. The justice system should play the role in rehabilitating the juvenile delinquent but they overlook the role of the family institute. In order to make it more efficient, the guideline of the development of justice system for juvenile delinquent needs several factors. The alternative choices of keeping the child out of the justice system is only the "option" for rehabilitating the juvenile delinquent before sending them into official criminal justice system.

For this reason, the researcher is of opinion that the mediation of Laos People's Democratic Republic should be applied with juvenile delinquent in Thai criminal justice system. However, there should be study about guideline of practice in details before using them in Thailand.